

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2017/18:4170

av **Linda Snecker m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2017/18:231 Ny kamerabevakningslag

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår regeringens proposition 2017/18:231 Ny kamerabevakningslag.

Motivering

Regeringen föreslår i propositionen att den nuvarande kameraövervakningslagen upphävs och att en ny lag om kamerabevakning införs. Syftet är att öka möjligheterna att använda kamerabevakning vid personbevakning samtidigt som integritetsskyddet stärks. Förslaget innebär bl.a. att kravet på tillstånd för kamerabevakning begränsas till att gälla för myndigheter och vissa andra som utför uppgifter av allmänt intresse. För merparten av enskilda personer och aktörer kommer det inte att finnas något krav på tillstånd. Vidare föreslår regeringen att det ska bli lättare för Polismyndigheten och kommuner att få tillstånd till kamerabevakning på offentliga platser i brottsbekämpande eller trygghetsskapande syften. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen föreslås även få utökade möjligheter att använda kamerabevakning utan tillstånd vid risk för allvarlig brottslighet. Förslaget innebär en anpassning till de nya EU-reglerna om dataskydd.

För Vänsterpartiet handlar rättspolitikerna i grund och botten om trygghet och säkerhet. Trygghet för allmänheten att kunna leva sitt liv i frihet med de mänskliga rättigheter vi har kommit överens om. Trygghet att samhället står upp mot brottslighet och finns där för hjälp och stöd när vi behöver det som allra mest. Trygghet att sent på kvällen kunna gå en promenad utan att det händer någonting. De senaste tio åren har tryggheten i samhället ökat samtidigt som utsattheten för brott har minskat. Samtidigt upplever kvinnor och hbtq-personer i betydligt större utsträckning än män otrygghet i offentliga miljöer. I Brottsförebyggande rådets (Brå) trygghetsundersökning för 2016 svarade en tredjedel av kvinnorna att de antingen kände sig ganska otrygga, mycket otrygga eller att de inte går ut i det egna bostadsområdet sent om kvällarna p.g.a. otrygghet. Bara en tiondel av männen svarade likadant. Det är ett av alla skäl till att rättspolitikerna alltid måste genomsyras av ett feministiskt perspektiv.

Det är viktigt att allmänheten har ett högt förtroende för och tilltro till rättssystemet. Det måste även finnas en demokratisk kontroll och insyn i rättsväsendet så att det kan tjäna allas bästa. De strukturer i vårt samhälle som rangordnar människor på grund av exempelvis klass, kön, sexuell läggning och etnisk tillhörighet måste bekämpas. Terrorism är ett hot som vi måste ta på allvar, oavsett om det sker i Syrien, Paris eller Stockholm. När terrorn visar sig i all sin grymhet och omänsklighet är det naturligt att det höjs rop på snabba åtgärder. En framstressad symbolpolitik som innebär långtgående inskränkningar av fri- och rättigheter, utan att för den sakens skull synas kunna uppnå sitt syfte att motverka terrorism, framstår dock inte som rätt väg att gå.

Vänsterpartiet värnar demokratiska grundvärden som rättssäkerhet och skyddet för den personliga integriteten. Likaså är vi angelägna om att det finns ett regelverk som ger ett gott skydd för Sveriges och dess invånares säkerhet. Det måste kunna ställas höga krav på att terrorism och särskilt allvarlig brottslighet bekämpas på ett effektivt sätt med hjälp av lagstiftning som bygger på de grundläggande rättsliga principerna i en rättsstat. I stället för att hasta igenom ny straffrättslig lagstiftning som det har skett under innevarande mandatperiod bör det tillses att det förebyggande arbetet stärks, att förutsättningarna för att tillämpa befintlig lagstiftning är goda, att lagstiftningen förstärks där behov finns och att effektivitet kan uppnås samtidigt som de som har till uppgift att motverka, förhindra och lagföra terroristhandlingar har rätt resurser för att fullgöra sin uppgift.

Sverige har länge varit ett land med lägre kriminalitet än många andra länder. Det är inte för att vi haft längre straff eller fler poliser på gatorna. Det har däremot en direkt koppling till att vi haft ett starkt välfärdssamhälle med en välfungerande omsorg och skola samt tillgång till arbete och bostäder. Men det gäller inte längre överallt. En del förorter har drabbats av öppen narkotikahandel, våldsbrott och organiserad kriminalitet under många år utan att samhället har reagerat tillräckligt. Vänsterpartiet arbetar för ett samhälle där ingen har anledning att se kriminalitet som en lösning. Kriminaliteten utnyttjar och trycker ned människor, särskilt i arbetarområden. Vår lösning handlar om något större och mer effektivt än ökad kameraövervakning. Vi vill ge alla barn en uppväxt som ger dem möjligheter i livet, från förskolan till skolan och det första jobbet. För den som på allvar vill minska våld och kriminalitet är grunden att bygga ett rättvist samhälle. Men det krävs också en politik som är effektiv i att hjälpa dem som ligger i riskzonen för gängkriminalitet och återföra dem som begått brott till samhället. Många av dem som varit delaktiga i skjutningarna har försökt att lämna det kriminella livet och uppger att det här inte är ett liv de vill leva. Den dagen en person beslutar sig för att avsluta sin kriminella livsstil ska det inte finnas någon kö till avhopparverksamheten; då ska hjälpen ges på en gång. Vi vill bryta rekryteringen till organiserad brottslighet och ge möjlighet att leva ett annat liv. Polis, räddningstjänst, kollektivtrafik, vård och annan offentlig service ska finnas tillgänglig även på landsbygd och i förorter.

Redan i dag finns det enligt gällande kameraövervakningslag stora möjligheter för polis, myndigheter och andra privata aktörer att använda kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde. Huvudregeln är att det krävs tillstånd som ska meddelas om intresset av en sådan övervakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad. Det finns även möjligheter till undantag från tillståndsplikten för t.ex. kameraövervakning som sker för att öka säkerheten i trafiken eller för att minska risken för arbetsolyckor vid användning av maskiner eller liknande.

Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller räddningsledare har vidare möjlighet att bedriva kameraövervakning under högst en månad utan att ansökan om tillstånd gjorts.

Undantaget gäller vid hotande eller inträffad olycka eller om det av särskild anledning finns risk för att allvarlig brottslighet som innebär fara för liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom kommer att utövas på en viss plats och syftet med övervakningen är att förebygga eller förhindra brott.

Vidare krävs det inget tillstånd utan enbart en anmälan till länsstyrelsen för kameraövervakning av banklokal, lokal hos kreditmarknadsföretag, postkontor, uttagsautomater osv. Detta gäller även för kameraövervakning i en tunnelbanevagn eller av en tunnelbanestation och i parkeringshus. Förutsättningar för att kameraövervakning ska få ske efter anmälan är att den har till syfte att förebygga, avslöja eller utreda brott eller att förhindra olyckor.

Vänsterpartiet var emot den gällande kameraövervakningslagens införande och föreslog avslag på propositionen om allmän kameraövervakning (prop. 1997/98:64).

I motionen (mot. 1997/98:Ju22) hänvisade vi framför allt till integritetsskäl för enskilda människor. Dessa skäl gör sig gällande även i dag. Vi står fast vid att det bästa sättet att bekämpa brottslighet inte är ökade möjligheter till kameraövervakning. Möjligen kan människors upplevda trygghet öka med kameraövervakning, men samtidigt finns det undersökningar som visar att brottsligheten inte minskar med kameraövervakning. Samtidigt kan kameraövervakning invagga människor i en falsk trygghet eftersom det sällan finns någon person som tittar på vad som sker i realtid. Däremot kan bevisning av redan begångna brott lättare säkras genom inspelningar. Vi anser i likhet med utredningen (SOU 2017:55) att synsättet att kamerabevakning endast bör vara ett komplement till andra brottsförebyggande åtgärder ska gälla även fortsättningsvis. Regeringen väljer dock att gå en annan väg.

I propositionen föreslås att det ska bli lättare än i dag att få tillstånd till kamerabevakning. Tillstånd ska ges om intresset av bevakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad. Förslaget innebär bl.a. att definitionen av vad som anses vara en brottsutsatt plats ändras radikalt mot vad som gäller i dag. Det som bör kunna visas för att tillstånd ska ges är att det finns problem med brottslighet där bevakningen ska ske. För vissa typer av platser, t.ex. knutpunkter för kollektivtrafik, ska det räcka med att platsen till sin karaktär kan förutsättas vara brottsutsatt utan att det behöver bevisas i det enskilda fallet. Regeringen förslår även att den redan gällande möjligheten för Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att tillfälligt anordna kamerabevakning utan tillstånd ska gälla i tre månader i stället för en månad. Till skillnad mot vad utredningen föreslår ska undantaget enligt regeringen inte längre begränsas till vissa typer av allvarlig brottslighet utan omfatta allvarlig brottslighet generellt. Det ska heller inte krävas misstanke om ett visst konkret brott utan räcka med att det av särskild anledning finns risk för allvarlig brottslighet.

Riksdagen har tidigare gett regeringen till känna att polisens tillståndskrav för kameraövervakning ska tas bort och ersättas med en anmälningsplikt. Därför har regeringen tillsatt ännu en utredning som ska föreslå fler förenklingar vid kamerabevakning som sker i brottsbekämpande syfte. Utgångspunkten är att tillståndsplikten ska tas bort helt för polis och andra brottsbekämpande myndigheter och ersättas med ett anmälningsförfarande. Vänsterpartiet reserverade sig mot riksdagens tillkännagivande och skrev även ett särskilt yttrande (bet. 2017/18:JuU19).

Sammantaget kommer det nya lagförslaget att få genomgripande konsekvenser gentemot vad som gäller i dag. Vänsterpartiet ser med stor oro på en utveckling där vi riskerar att bli kameraövervakade i varje tätbebyggt område. Vidare kan vi inte bortse från risken att kameror får ersätta dialogpolis och annat brottsförebyggande arbete.

Riksdagen bör avslå regeringens proposition 2017/18:231 Ny kamerabevakningslag.
Detta bör riksdagen besluta.

Linda Snecker (V)

Nooshi Dadgostar (V)

Maj Karlsson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Hamza Demir (V)

Karin Rågsjö (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)